13721 - Taksitle satış bazen müstehap olabilir

Soru

Ben taksitle satış yapıyorum ve malın fiyatını peşin fiyatından daha yüksek tutuyorum. Müslümanların ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olduğum için sevap kazanır mıyım?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Peşin fiyata göre daha yüksek tutarda taksitle satış yapmak, câizdir.

Bu tür satışın hükmü, tüccar açısından bazen müstehap, bazen de mubah olabilir.

Şayet tüccar, alıcıya kolaylık sağlama ve onun ihtiyacını karşılamasına yardımcı olma niyetiyle satış yaparsa bu müstehap olur ve bundan dolayı sevap kazanır. Özellikle alıcı fakir ve muhtaç ise, sırf taksitli olduğu için fiyatı artırmaz, ödeme konusunda da onu zorlamaz. Hatta ödeme vakti geldiğinde borçlu ödeme gücü bulamazsa ona süre tanır veya borcun tamamını ya da bir kısmını bağışlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur:
"Eğer borçlu darlık içindeyse, ona genişliğe çıkıncaya kadar mühlet verin. Eğer bilirseniz, bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır." (Bakara 280)

Sa'dî tefsirinde şöyle der:
"Yani borçlu darlık içindeyse alacaklı ona genişliğe kavuşuncaya kadar mühlet vermekle yükümlüdür... Eğer alacaklı borcun tamamını veya bir kısmını bağışlarsa bu onun için daha hayırlıdır." (s.168)

Yine Buhârî (1307) ve Muslim (1561)'de geçen hadiste Ebû Mes'ûd'un rivayet ettiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

“Sizden öncekilerden bir adam hesaba çekildi. Onun için hayırdan hiçbir şey bulunamadı. Ancak insanlarla alışveriş yapardı ve varlıklı idi. Hizmetçilerine, darlık içinde olan borçlulara kolaylık göstermelerini emrederdi. Bunun üzerine Allah şöyle buyurdu: ‘Biz buna ondan daha layığız; onu bağışlayın.’”

Buna karşılık, tüccar taksitle satışta asıl olarak kâr elde etmeyi hedefler ve bu sebeple fiyatı artırırsa bu da mubahtır.

Ancak bazı tüccarlar sadece taksitle satış yaparak daha fazla kâr elde etmeyi hedeflerler. İmam Ahmed bu durumu mekruh görmüştür. Eğer hem peşin hem taksitli satış yaparsa bunda bir sakınca yoktur.

Şeyhülislâm bu mekruhluğun sebebini şöyle açıklar: Bu durum, “muhtaç kimseye satış” (bey‘u’l-mudtar) kapsamına girebilir. Çünkü genellikle taksitle alışveriş yapan kişi peşin ödeme imkânı bulamadığı için böyle yapar. Eğer satıcı sadece taksitle satış yaparsa kazancını ihtiyaç sahiplerinden elde etmiş olur. Oysa hem peşin hem taksitli satış yaparsa normal bir tüccar olur. (Tehzib el-sünen İbn Kayyım, Avnul-Mabud 9/347)

Allah en iyi bilendir.